

METSZÉSI MUNKÁK BEMUTATÁSA TÉLEN

nébih

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Bemutató üzemi célok a megvalósulási helyszínek függvényében:

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatóak és forgalmazhatóak.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termésbiztonság, valamint a növényi kórokozók, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

A Pölöskei Állomáshoz 75 ha földterület tartozik a Göcseji termő tájban Zala vármegyében.

A terület 8 megkülönböztetett táblára osztott. Talajfelszíne közepesen hullámos, talajerózió nem jellemző. Genetikai talajtípusa: agyagbemosódásos barna erdőtalaj. Kötöttsége: vályog-agyagos vályog, Arany-féle kötöttségi szám: 42-45. Humusztartalom: gyenge, táblánként változó, 0,7-1,5%. Az állomáson kertészeti fajok vizsgálata történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. Alma-, körte-, japánkörte nap
2. Bogyósnap
3. Cseresznye-meggy nap
4. Dió nap
5. Fagyvédelem
6. Fajtahasználat
7. Héjas nap
8. Metszési munkák bemutatása nyáron
9. **Metszési munkák bemutatása télen**
10. Növényvédelmi nap
11. Rezisztens szőlőfajták bemutatása
12. Szilvanap

BEVEZETÉS

A gyümölcsfák metszésének bőséges irodalma van, tekintettel a gyümölcsfajok sokaságára, a fajták és alanyok tulajdonságaira, valamint a kitűzött termelési célok elérésére.

Jelen kiadványunkban ezért nem kívánunk minden apró részletre kiterjedő leírást adni, elsősorban az évek alatt gyűjtött tapasztalatok megosztását tűztük ki célul, a fás szárú, koronát nevelő gyümölcsfák téli metszésére vonatkozóan

Miért is metszünk egyáltalán?

Tudnunk kell, hogy gyümölcsfáink emberi beavatkozás nélkül is megélnek, növekednek, sőt még terméshozásra is képesek. Koronájuk felveszi a fajra, fajtára jellemző természetes alakot, ami azonban a legtöbb esetben nem felel meg a termesztési céloknak.

A metszés során valójában egy természetellenes állapotot valósítunk meg, amelyben kialakítjuk:

- a számunkra kívánatos koronaformát,
- bahatároljuk a fa méretét,
- beállítjuk a vegetatív-generatív elemek arányát,
- korábbi termőrefordulást indukálunk,
- növelhetjük a terméshozamot,
- meghatározhatjuk a kifejlődő termések darabszámát és ezáltal méretét,
- szellős, fény és levegő által átjárható koronát képezhetünk.

Mikor beszélhetünk téli metszésről?

Röviden: a fás szárú növények vegetatív ciklusának befejeztével beálló nyugalmi időszak alatt végzett beavatkozás. Az utóbbi időszakban meg kell barátkoznunk azzal a gondolattal, hogy a tendenciák alapján ez a mély/nyugalmi periódus egyre rövidebbé válik, köszönhetően a hosszú, akár december végéig is kitartó fagymentes időszaknak, a rövid, komolyabb fagyokat nélkülöző teleknek és a korai kitavasodásnak.

A kertész számára ez azzal a kihívással jár, hogy a téli metszésre fordítható idő is jelentősen lerövidül, hiszen ki kell várni a teljes mélynyugalmi állapot beálltát, amikor a növények nedvkeringése teljes mértékben leáll, ugyanakkor igyekezni kell a befejezéssel az esetleges korai rügyfakadás kezdetéig. Számolni kell azzal is, hogy a téli napok nem mindegyike alkalmas a metszési munkák végzésére, ajánlatos ezt csak a fagymentes napokon végezni.

Mik a téli metszés előnyei?

- Munkaszervezési okok,
- lombtalan állapotban könnyebb a korona áttekinthetősége,
- észrevehetünk lombos állapotban nem látható sérüléseket, beteg góccokat,
- a tavaszi rügypattanás idejére „készen vagyunk”.

Természetesen hátrányokkal is számolnunk kell.

A metszést végzőknek meg kell barátkozniuk a tartósan hideg körülmények között végzett munkával. Magasabb koronájú fáknál létrák, állványok használata is elengedhetetlen, ezek használata a fagyott, sáros, esetleg hóval borított talajon fokozott elővigyázatosságot igényel.

A téli, más néven fás metszés munkálatait úgy kell szervezni, hogy befejezése minél közelebb essen a rügyfakadáshoz. A túl korán megkezdett és elvégzett metszés után a tél folyamán még lehetnek keményebb fagyok,

amik a már megmetszett növényeken fagyási sérüléseket okozhatnak. A télen elvégzett metszés nem mindegyik gyümölcsfajnál alkalmazható.

Mi történik a metszés során?

Röviden: növényi részeket távolítunk el. Ezek lehetnek egyéves vesszők, kétéves gallyak, hároméves, vagy annál idősebb ágrészek. Itt elsősorban a termőkori metszésről beszélünk, a leendő korona kialakítására vonatkozó elvek eltérnek ettől, jellemzően az első és második évben kell erre kellő figyelmet fordítani. Az ültetés utáni években nem a tervezett módon alakított koronát már nehéz helyrehozni,

Eltúlzott mértékű beavatkozással magát a növényt nem tesszük tönk-re, de számolnunk kell azzal, hogy igyekszik az eltávolított részeket pótolni, legtöbbször /például szilva esetében/ számunkra haszontalan vízajtás képződéssel.

sem tudunk hozzátenni, a metszési beavatkozással nem tudjuk újabb virágrügyek kialakulását indukálni. Tehát csak a meglevőből veszünk el! A téli metszés során ezek a még nyugalmi állapotban levő virágrügyek nem minden esetben különíthetők jól el a hajtásrügyektől, ezért legalább elméletben tudnunk kell, hogy a korona mely részein található a legtöbb termőrügy.

Ebből a szempontból legismertebb gyümölcstermő növényeinket két alapvető csoportba sorolhatjuk.

Az almástermésű növényeink legismertebb képviselői az alma, körte, birs és a naspolya. Egyöntetű jellemzőjük, hogy kevésbé érzékenyek a korai metszésre, célszerű a téli metszések során velük kezdeni. A metszést jól tűrik, emberi szempontból mondhatnánk, hogy igénylik, a szakember, évenként ismétlődő beavatkozást, mely nélkül nem számíthatunk kielégítő termésre.

Sajnos még ezek ismeretében sem lehet a csoport tagjaira egy minden tekintetben helytálló sémát kidolgozni. Alma esetében, természetesen a megfelelő koronaforma kialakítása utáni években- különböző terméshozó képletekkel találkozhatunk, úgymint a dárda, sima termőnyárs, közép-hosszú, vagy hosszú termővessző termőbog. Ezek elhelyezkedése és száma még az adott fajtától is függ, tehát a fajta ismeretében kell és lehet eldönteni a beavatkozás helyét és mértékét.

de mindenképpen idővesztéssel jár. Fás, termőkori metszés alapvető műveletei a visszametszés, ritkítás, a termőrész ifjítás. Ajánlatos a munkát a felfele törekvő, termést nem hozó vízajtások eltávolításával kezdeni. A gyakorlatból tudjuk, hogy nem minden esetben valósítható meg a 2/3-os szabály, miszerint a levágott rész ne haladja meg az eredeti 1/3-át. Vonatkozik ez akár a hosszra, akár a korona eredeti térfogatára.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy legfőbb gyümölcstermő növényeinken a metszés idején már rég megtörtént a virágrügyek differenciálódása. A növényi részek készen állnak a rügyek a tavaszi virágzásra, tehát a metszés során egyetlen darabot

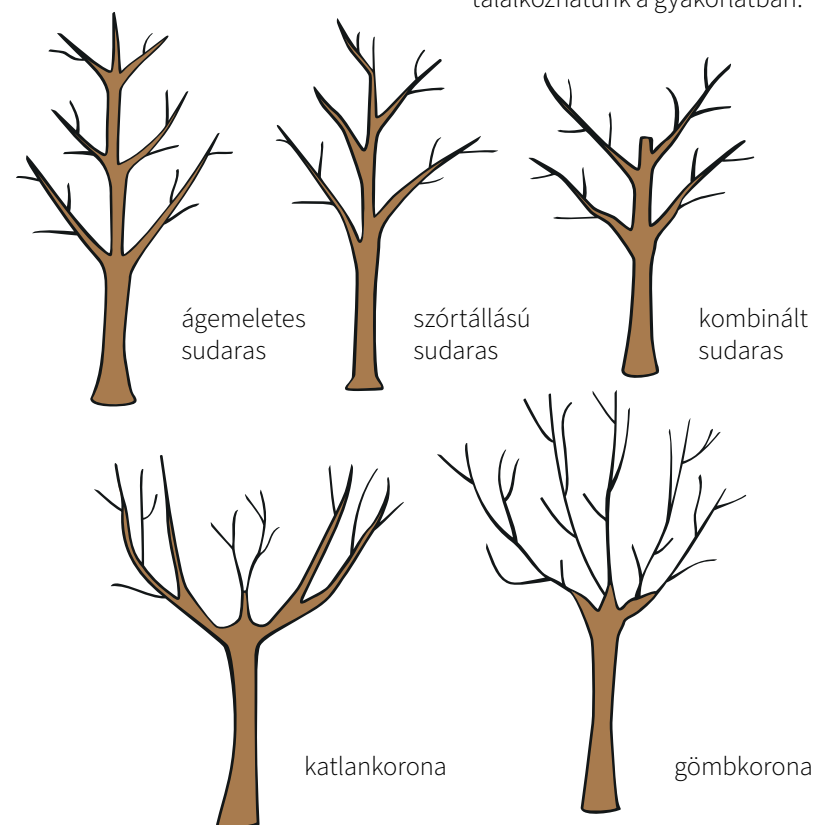
A csonthéjasok csoportjába tartozó cseresznye, meggy, szilva, kajszi, őszi barack némileg eltérően viselkedik az előzőekben említettektől. Fontos, hogy a fás metszést lehetőség szerint a pirosbimbós állapot elérésére idő zítsük, ugyanis a kora téli metszés esetén a metszés során nyitott sebek könnyen fertőződhetnek. A késői metszés nem jelent gondot néhány darab fa esetében, de ültetvényszin tú méreteknél kockázatot hordoz magában, hiszen egy korai felmelegedés esetén máris virágzó, de még metszetlen állományban kell tovább dolgoznunk. Önmagában ez sem okozna problémát, sőt az őszi barack esetében egyenesen kívánatos, de számolnunk kell azzal, hogy a munkavégzés során óhatatlanul virágrügyeket sodorhatunk le a fákról, illetve még akkor is tart a metszés, amikor már a növényvédelmi kezelések kellene végeznünk.

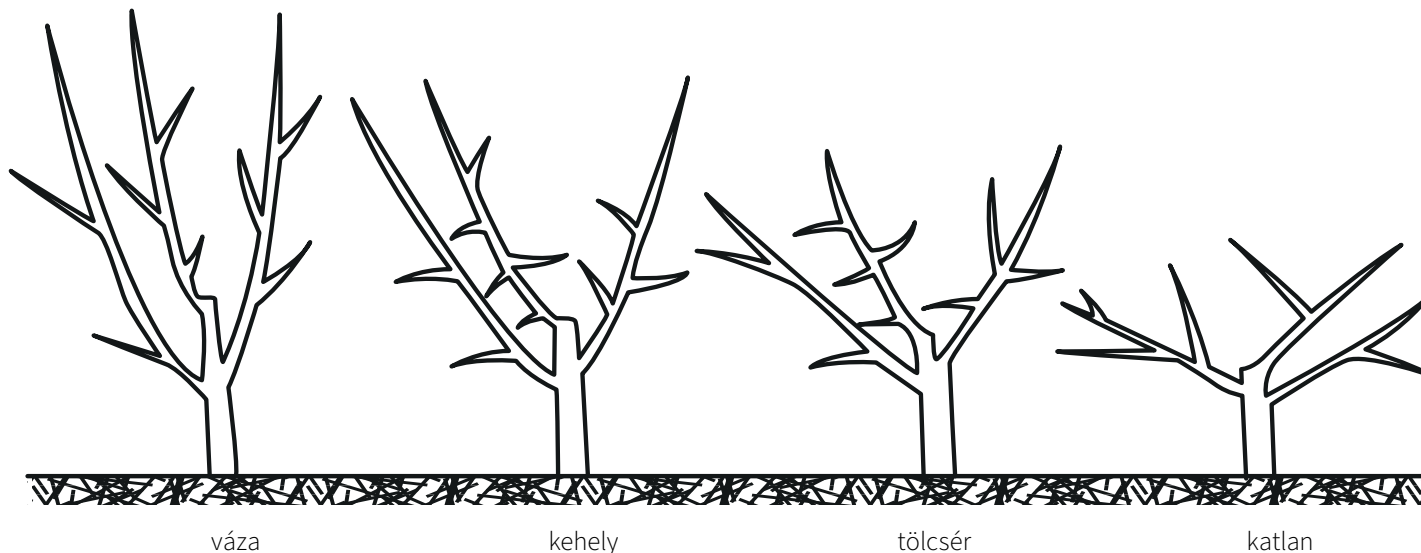

A túlzott metszésre érzékenyebbek, az őszi barack kivételével akár kisebb beavatkozással is eredményesen nevelhetők. Jellemző termőrészeik a termőnyárs, bokrétás termőnyárs, középhosszú-, hosszú és teljes termővessző.

A bokrétás termőnyárs elsősorban a cseresznyén, meggyen és néhány szilva-fajtán előforduló rövid, 4-5 centiméteres termővessző, amelynek csúcsán fejlett hajtásrügy és körülötte három, vagy több virágrügy foglal helyet egy csomóban, vagy úgynevezett bokrétában.

Ezen alapfogalmak áttekintése után nézzük meg, milyen koronaformákkal találkozhatunk a gyakorlatban.

A sudaras ágcsoportos korona és vázozatai a legegyszerűbben kivitelezhető és fenntartható formák egyike. Általában a vad alanyra oltott, erős növekedésű fák koronaformái. Nagyobb méretű fák, jellemzően szilva nevelésére alkalmas, de nevelhetünk így cseresznye, körte, vagy almafákat is. Lényege, hogy évek alatt úgy alakítjuk a koronát, hogy a központi tengelyét megtartva azon 60-80 cm távolságokat hagyva egy más feletti emeletet alakítunk ki, majd a harmadik, legfeljebb negyedik emelet után magát a törzset is visszavágjuk.

Az egyes emeleteken meghagyott, körkörös elhelyezkedő vágások számát és a körök átmérőjét felfelé haladva csökkentjük. Így egy nagyból kúpos, jó megvilágítású koronát kapunk, amit évente viszonylag kis munkával fenn tudunk tartani. Egyszerűsége mellett, hátránya a hozzávetőlegesen nagy magasság, ami az ápolási és a szedési munkáknál is okoz némi kényelmetlenséget.

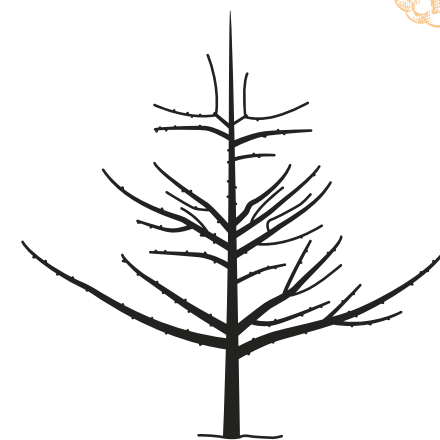
A gömbkorona a természeteshez legközelebb álló koronaforma, fenntartása jórészt csak a koronát sűrítő ágak eltávolításából áll.

Intenzív koronaformák

Az ábrán látható koronaformák jellemzően az őszibarack sajátos formái. Jellemzőjük az alacsony törzs és a sudár eltávolítása

A legnagyobb helyigényű, hiszen visszametszés hiányában akár óriásira megnövő fával is számolhatunk. A cseresznye és a dió koronaformája lehet, de kielégítő termésre csak a jól megvilágított külső részeket számíthatunk. Hátránya a méretéből adódik.

Alacsony, 60-70 cm-es törzsmagasságú, 2,5-3,0 méteres fákat nevelhetünk így. A körkörös elhelyezkedő, a vízszintessel 15-30 fokos szögben elhelyezkedő termőkarokat metszéssel és lekötözéssel neveljük ki. Mérsékelt növekedésű alanyokra oltott alma és birs alanyú körte koronaformája. Támberendezést igényel és a lekötözés művelete nem hagyható el.

termőkaros orsó

A karcsú orsó és a szuperorsó koronaformával érhető el a legnagyobb állománysűrűség, természetesen csak jól megválasztott, gyenge növekedésű alanyok használatával. Ebben az esetben a vázágaknak még kisebb szerepük van, a meghagyott tengely egész hosszában kerülnek kialakításra a termővesszők. Az intenzív alma, cseresznye ültetvények koronaformája.

Természetesen az adott növény ismeretében és annak tűrőképességét szem előtt tartva csak a fantáziánk szabhat határt különleges formák kialakításának.

A metszés elmaradása kényelmes megoldásnak tűnhet, de kijelenthetjük, hogy metszeni márpedig muszáj!

A metszéssel a gyümölcstermő növényt olyan termőegyensúlyi állapotban tartjuk, amely a gazdálkodói célunknak leginkább megfelel. A magára hagyott korona elsűrűsödik, a belső koronarészben a hajtásnövekedés leáll. Asszimiláló levélfelület csak a korona külső részén alakul ki. Az ilyen fa, bár lehet, hogy dúsan virágzik, a virágokból kevés kötődik, a kialakuló termések zöme lehullik, a megmaradók satnya, gyenge minőségűek maradnak.

The page features decorative white line-art illustrations of various flowers and leaves in the corners. In the bottom-left, there are large, detailed flowers with prominent stamens. In the bottom-right, there are smaller flowers and leafy branches. In the top-right, a branch with small buds is visible. The background is a solid orange color.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
portal.nebih.gov.hu
ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
+36 1 336 9000